

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๘

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อชีวิตของเราเอง ฟังธรรมเพื่อเป็นสมบัติของ
ตน

เกิดมาพ่อแม่ให้มาการศึกษาเพื่อให้ความรู้แจ้ง มีความรู้เพื่อเป็นวิชาชีพเพื่อเลี้ยงชีพของ
ตนเอง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฟังเพื่อหัวใจของตน ให้หัวใจของตนมันมีสติ
มีปัญญาขึ้นมา

มีสติมีปัญญาเท่านั้น ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ภาวนามยปัญญา
ปัญญาที่ชำระล้างกิเลสใจของเราเป็นปัญญาสุตมยปัญญา ปัญญาการศึกษาค้นคว้า ปัญญา
เพื่อสติ เพื่อหัวใจของตน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

เวลาทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำไมเราต้องทำคุณงามความดีๆ

ถ้าทำคุณงามความดีมันปิดโอกาสของการทำความชั่วนั้น ถ้าไม่ทำคุณงามความดี
ความชั่วนั้นมันจะเบ่งบานขึ้นมา ถ้ามันเบ่งบานขึ้นมา มันจะเอาแต่ความทุกข์ความยากมาให้
หัวใจของตน

หัวใจของตนๆ เห็นไหม ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อความเข้มแข็งของหัวใจดวงนี้

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นภาคปริยัติๆ เวลาภาคปฏิบัติ
ใจ เวลาเขาพูดกันเพื่อให้ความเข้าใจว่านั่นมันคือฉลากยา ฉลากยาๆ ตัวของยาเราจะต้องปรุง
ขึ้นมาเองด้วยสติ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา

มรรค ๘ มรรค ๘ จะไปหาซื้อได้ที่ไหน ถ้ามันหาซื้อได้ ลูกหลานเรา เราจะไม่ให้มันคน
เช่าหรือหอก ลูกหลานของเราจะให้สติปัญญามาตลอดเวลา แต่ลูกหลานของเรามันเกิดมา กุ
สลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วไง

ทำคุณงามความดีๆ ทำไม่ต้องทำ ทำไม่ต้องทำ

แล้วคุณงามความดี ความดีประจำโลกนี้ไง แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แผ่นดินธรรมๆ
ถ้าแผ่นดินธรรม นี้ไง ฝุ่น ฝุ่น PM 2.5 ถ้าสติปัญญาของคนมันเข้าใจมันก็ไม่เผาไหม้ เวลามันเผาไหม้
มันเผาเพราะอะไร เวลาเผาแล้ว รู้ไหมว่าชาวไร่ชาวนาเขาทุกข์ยากนะ เขาต้องเผาไหม้ ถ้าเขาไม่
เผาเขาทุกข์ยากมากเลย

แต่ถ้าเขามีสติปัญญา เขาถึงความเข้าใจของเขา เขาทำของเขาได้ ถ้าเขาทำของเขาได้
ดูในการเกษตรกรรมในญี่ปุ่นเขาทำได้เพราะเขาเข้าใจของเขา พอเขาเข้าใจของเขา นี้แผ่นดิน
ธรรมๆ ถ้าแผ่นดินธรรม ภวาสวะ ภพ ถ้าภพชาตินี้เป็นธรรม

ภพชาตินี้เป็นมาร มารมันครอบงำทั้งนั้นนะ แต่ตัดจิตพุดธรรมะ พุดธรรมะ พุดธรรมะ
นะ

พุดธรรมะเอาเปรียบเขา พุดธรรมะเอาผลประโยชน์จากเขา พุดธรรมะ ศรัทธาไทยแย่ง
ชิงเขามา

ถ้าเป็นธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ให้เรามีสติมีปัญญาในหัวใจของตน
อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน สอนให้เขาเข้มแข็ง สอนให้เขามีสติปัญญา สอนให้
เขาช่วยเหลือตัวเองได้ สอนให้เขามีสติปัญญาเท่าทันกิเลสในใจของเขา เขาจะมีความสุข
ของเขา ไม่ใช่เหยื่อ สอนเขา ลากเขามา ลากเขามาทำไม แล้วมีประโยชน์อะไร

นี่ครูบาอาจารย์ถึงหลักเรือนๆ ใจ ความหลักเรือนของเราหลักเรือนเพราะความคลุกคลีตีโมง
นี่แหละ ไข่คลุกคลีตีโมงนั้นมันจะเป็นจุดเสื่อม เสื่อมขึ้นไปเพราะอะไร ที่คลุกคลี ที่เพ่นพ่าน
เขาดูถูกเหยียดหยามพระกรรมฐานไป “พระป่า พระป่าต้องเข้าป่า ปฏิบัติในเมืองไม่ได้หรือ”

ปฏิบัติในป่ายังปฏิบัติไม่ได้เลย แล้วในเมืองปฏิบัติได้ใหม่ มันก็เป็นอยู่ที่อำนาจวาสนาของใคร ถ้าอำนาจวาสนาของคนเขาทำของเขาได้ เขาทำของเขาได้เพราะเขามีสติปัญญาของเขาได้

รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

เสียงที่ดีมันเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันชื่นชม ไอ้ก่นดำนั่นนะบ่วงทั้งนั้นนะ มันรัดคอ มันจะเจียนตายนั้นนะ แต่ถ้าคนมีสติปัญญา มันอยู่ข้างนอก จริงหรือเท็จมันก็เป็นอดีตไปแล้ว จริงหรือเท็จเราก็ทำล่วงไปแล้ว ถ้าเราทำล่วงไปแล้ว สิ่งที่ยังไม่ดั่งใจ เราต้องมีสติปัญญา

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งใดที่ทำแล้วคิดได้ที่หลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย เห็นใหม่ ไม่ควรทำ คิดได้ น้ำตาไหล น้ำตาตก เราไม่ควรทำ แต่คิดได้เพราะอะไร เพราะทำมาแล้ว ทำไมทำมาแล้วล่ะ เพราะเอ็งไม่ฝึกใจ เอ็งไม่ฝึกสติใจ เอ็งไม่ทบทวนชีวิตนี้ไง

ฟังธรรมๆ ฟังธรรมตรงนี้ไง ฟังธรรมๆ เพื่อหัวใจดวงนี้ไง ถ้าเพื่อหัวใจดวงนี้ ให้มันฉลาด ให้มันปราดเปรื่องขึ้นมา ให้มันฉลาด ไม่ต้องฉลาดกับใคร สำคัญที่สุดฉลาดกับความคิดของตนเองนี่แหละ

ถ้าความคิด เวลาคนทำงานคิดงาน คิดงานมันเป็นหน้าที่การงานของตน สัมมาอาชีพะ ไง มันเป็นวิชาชีพของตนไ้ แต่เวลากิเลสที่มันแลบเข้ามา กิเลสที่มันมักใหญ่ใฝ่สูงไ้ มักใหญ่ใฝ่สูงมันเหยียบย่ำทำลาย

มันมักใหญ่ใฝ่สูง ถ้ามันทำหน้าที่การงานมันก็เป็นเป้าหมาย อธิษฐานบารมี พระโพธิสัตว์ๆ ตั้งเป้าว่าจะเป็นอย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นก็คือเป้าหมาย ถ้าเป้าหมาย อธิษฐานบารมี นี่เหมือนกัน ถ้าเรามีเป้าหมายแล้วเราฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นไป ถ้ามันเป็นความจริงความจิ่งขึ้นมา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วไ้

ทำไมต้องทำคุณงามความดี ทำไมต้องทำคุณงามความดี

เวลาทำคุณงามความดี มันก็ทำของมันให้เป็นจิตเป็นนิสัย เวลาเป็นจิตเป็นนิสัยแล้วความดีๆ เอาความดีมาขัดแย้งกันไ้ คนดีรบราฆ่าฟันกันมันเป็นเรื่องไ้ที่แก้ไขได้ยาก

ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราทำความดีทั้งเหว หลวงตาพระมหาบัวจะนั่งภาวนาให้ใครเห็นไม่ได้ เเดินจงกรมร้องรอยยังจะไม่ให้ใครเห็นเลย

ไอ้พวกเราถล่องไม่มานั่งไม่เป็นนะ ถล่องไม่มานั่งไม่ได้ โยมไม่มายังภาวนาไม่ได้ มันตรงข้ามไป

มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ เอ็งเป็นดาราหรือ เอ็งต้องรอกถล่องหรือ ไอ้นี้ก็เลสท่อมหัวปฏิบัติวัดคนอื่นไป ไม่ได้ปฏิบัติเพื่อตัวมันเองไป เวลาสุขกับทุกข์ของคนอื่นก็อีกเรื่องหนึ่งไป

ครูบาอาจารย์ของเราเนะ เเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาให้ใครเห็นไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโคณฑันโพธิ์ มีพระองค์เดียวเท่านั้น มีเทวดา อินทร์ พรหมห้อมล้อม มีเทวดา อินทร์ พรหมกำลังอนุโมทนา เวลาตรัสรู้ขึ้นมาโลกธาตุนี้ไหวหมดเลย กภาพเทวิลอยู่บนพรหมยังสะเทือนเลย

นี่ไง เขาทำคุณงามความดีกันอย่างนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านไม่ทำให้ใครเห็นนะ แล้วเวลาเป็นพระอรหันต์อยู่ป่าอยู่เขาของท่านไป ใครจะทำบุญกุศลต้องแสวงหาเข้าไปหาท่านนะ

ไม่ใช่พระอรหันต์นะ กลางสนามหลวง โอ๊ย! ไปรดสัตว์ พระอรหันต์ไปรดสัตว์

ไปรดสัตว์ๆ บิณฑบาตเลี้ยงชีพ บุญของเขาเนะ พระกัศปะออกจากฌานสมาบัติ จะไปรดสัตว์ๆ พระอินทร์เห็นแล้วอยากได้บุญได้กุศลอันนั้นไป ปลอมเป็นคนจนจะไปใส่บาตร

เวลาใส่บาตรๆ ขึ้นมา ใส่บาตรเอาคนทุกข์คนยาก ออกจากฌานสมาบัติมีอำนาจวาสนาบารมี ไม่ไปก่นเกลื่อนในที่เทศบาล ๑ เทศบาล ๒ เอาคนทุกข์คนจน

เวลาไปแล้วพระอินทร์ก็ปลอมเป็นคนจนมาใส่บาตร ใส่บาตรไป พระกัศปะ ใส่ไม่รู้เลย เพราะอาหารมันไม่ใช่ของคนจน “มหาบพิตร มหาบพิตรอย่าชี้โก่งสิ นี่เขามาไปรดสัตว์ ไปรดสัตว์ ไปรดคนทุกข์คนยากให้เขามีโอกาส ให้เขามีวาสนาได้ทำบุญกุศลของเขา”

พระอินทร์บอกว่า “ข้าพเจ้าก็เป็นคนจน”

เป็นคนจนได้อย่างไร เป็นพระอินทร์โดยตำแหน่งโดยหน้าที่ด้วยวาสนา แต่เทวดาที่อยู่ด้วยกันเขามีแสงที่ยิ่งใหญ่กว่าไฉน แสงที่ยิ่งใหญ่กว่าพระอินทร์ พระอินทร์ต้องมาสร้างขึ้นมาเพื่อจะให้เขามีอำนาจวาสนามากกว่าเขาเพื่อปกครองเขา

เขาเป็นคนทุกข์คนจนเหมือนกัน เพราะว่าผู้ที่ได้ปกครองเขามีทรัพย์สมบัติมากกว่า แสงที่เป็นทิพย์สมบัติมันเยอะกว่า เขายังมีสติปัญญาของเขา

นี่ก็เหมือนกัน โปรดสัตว์ๆ โปรดตัวเองให้ได้ก่อน ถ้าโปรดตัวเองให้ได้ พฤติกรรมการกระทำมันไม่ออกไปทางโลกไฉน ถ้าไม่ออกทางโลก โลกามิส มันเป็นเรื่องโลกๆ โลกามิสมันเป็น อามิสเจือปนมากับโลก

แต่ถ้าเป็นศรัทธา มีสติมีปัญญาของเรา คุณสี ทอดผ้าป่าๆ เอาผ้าพาดไว้ ไม่ระบุนุคนุคใครทั้งสิ้น ผู้ใดชักผ้าบังสุกุลนั้นไป เขาทิ้งเหวทั้งนั้นนะ ถ้าเป็นธรรม ถ้าเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง เห็นใหม่

นี่ไง ถ้ารูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา ฟังธรรมๆ เพื่อเตือนสติของเราทั้งสิ้น นี่ไง สิ่งที่เป็นธรรมๆ เพื่อเตือนหัวใจดวงนี้ไง เวลาเตือนหัวใจดวงนี้ มารมันไม่พอใจ มารมันขัดข้องทั้งนั้นนะ

แล้วคนเกิดมามันก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย มันต้องมีทรัพย์สมบัติแล้วมันก็ต้องความเจริญงอกงามขึ้นมา จะให้มามากน้อยสันโดษอยู่นั้นได้อย่างไร

มักน้อยสันโดษ มักน้อยสันโดษโดยกิเลสตัดทอนความทะยานอยากไป ไม่ให้กิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันเจือปนเข้ามาไฉน แต่หน้าที่การงานต้องมีความเพียรไฉน

เราบวชเป็นพระๆ ว่างๆ ไม่ต้องทำอะไรเลย มันจะบรรลุนิพพานโดยอัตโนมัติ ไม่มี ไม่มี

แต่ถ้ามีนะ ศีล สมาธิ ปัญญา ความเพียรชอบ ความเพียรชอบ ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ เป็นมรรค ๑ ในมรรค ๘ ความเพียรชอบ ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร

ไม่มีความเพียรเอามาจากไหน แต่ความเพียรที่ประพฤติปฏิบัติมามันขาดตกบกพร่อง เพราะอำนาจวาสนามันไม่ถึงไง พอมันไม่ถึงมันก็คาดหมาย ดันเดา จินตนาการ ไม่ใช่ ไม่ชอบ เห็นไหม

ความเพียรชอบ งานชอบ สมาธิชอบ สติชอบ ต้องชอบธรรม ทางสายกลางใน พระพุทธศาสนา ไม่ใช่ชอบใจ ชอบเพราะสังคม สังคมเขาเชื่อถือ นี่ไง โลกามิส

แต่ถ้าเป็นของเรานะ ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจุโก มีสติสัมปชัญญะนะ ความทุกข์จะเข้ามาเกาะ กุมหัวใจเราได้น้อยลง มีสติปัญญามันใคร่ครวญแล้ว ทุกสิ่งกลับไปคืนสู่ธรรมชาติ ชีวิตนี้มีการ พลัดพรากเป็นที่สุด ถึงที่สุดแล้วคนต้องสิ้นชีวิตไปทั้งหมดทั้งสิ้น เกิดมาชาตินี้มาเพื่อ ผลประโยชน์สาธารณะ เพื่อผลประโยชน์กับชาติกับตระกูล แล้วผลประโยชน์ส่วนตัว

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ทำบุญฝังดินไว้ๆ หาเงินได้บาทหนึ่ง เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่สิ่งหนึ่ง ทำธุรกิจของเราสิ่งหนึ่ง เลี้ยงครอบครัวเราสิ่งหนึ่ง เหลือสิ่งหนึ่ง ถ้ามีสติมีปัญญาจะฝังดินไว้ ฝังดินไว้เพราะเราเป็นคนเย็นใจ เรามีเจตนา มีความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิดเจตนาที่เกิดจากจิต มันทำเสร็จแล้วมันก็กลับไปสู่จิตนั้น ฝังสู่จิตนั้นให้มีอำนาจ วาสนาบารมี

ถ้ามีอำนาจวาสนาบารมี มันเห็นสิ่งใดแล้วมันชอบอกชอบใจ มันเข้ากับจริตนิสัย ถ้ามัน ไม่มีอำนาจวาสนา มันผลึกมันตัน มันไม่เข้าใจ ทั้งๆ ที่ปากว่าธรรมๆ นั้นแหละ แต่มันก็ปลิ้นมัน ก็ปลี่ยน มันก็หลอกมันก็ลวง ลวงใคร ลวงตนเองนั่นแหละ เพราะไม่มีอำนาจวาสนา

ถ้ามีอำนาจวาสนานะ ทำบุญทิ้งเหว เเดินจงกรมจะมากน้อยขนาดไหนมันก็เป็นสมบัติ ของคนกระทำนั้น จะเดินจงกรมให้คนเห็น คนอื่นบันทึกไว้ มันจะบันทึกไว้ทำไม

เดี๋ยวนี้เป็นสถิตินะ มีพระบวชใหม่ เพิ่งมาบวชพรรษานี้

“มาอยู่กับหลวงพ่อก่อน เเดินจงกรมมาแล้ว ๘๐ ชั่วโมง ถ้า ๘๐ ชั่วโมงจะได้อะไร”

เราบอก “ก็ได้ ๘๐ ชั่วโมงนั่นไง”

เด็กรุ่นใหม่ไง ทำความเพียรจดเวลาไว้เลยนะ แล้วก็มาถามปัญหาเราไง พอเขาถามเรา ก็ขำนะ

เดินจงกรม ๘๐ ชั่วโมง ถ้า ๙๐ ชั่วโมงแล้วผลที่ตอบมันคืออะไรบ้าง

ก็ถามอยู่ เขาก็ไม่รู้อยู่แล้ว ไม่รู้มันก็อธิบาย ก็มาร ที่ถาม ถ้าไม่สงสัยจะถามทำไม อ้า ปากถามมันก็จบแล้ว

แต่ของเราเนะ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ทางของชมราวาสเป็นทางคับแคบ ถ้าทางของ พระเป็นทางกว้างขวาง ๒๔ ชั่วโมงใส่เข้าไปเลย ๒๔ ชั่วโมงไป ๒๔ ชั่วโมงใส่เข้าไป เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาเพื่ออะไร เพื่อให้เท่าทันกิเลสของตนไง

ถ้ากิเลสของตนถ้ามันกลัวความเพียร มันกลัวธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้า มันสงบตัวลง ถ้าสงบตัวลงแล้วเราจะมีความสุขของเรา เราจะมีความสุขของเรา มันจะมี ความคล่องตัวของเรา

การเดินจงกรม การนั่งสมาธิภาวนา จากที่ถูกลูกก้าง จากที่มารมันขี่คอ จากที่มารมันชัก ลากจูงไป เห็นไหม มารณะถ้าธรรมชาติมันเหนือกว่าแล้ว มารมันจะเบามือลง พอเบามือลง การ เดินจงกรมมันจะสะดวกขึ้น การกำหนดหายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธจะคล่องตัวขึ้น แล้ว จะมีความสุขความสงบปกติสุขมากขึ้น พอมากขึ้นขึ้นมา ทำต่อเนื่องไป ทำต่อเนื่องไป ให้ ชำนาญในวิธี ชำนาญในการรักษาใจ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุไฉน จะมีสติก็ฝึกหัดขึ้นมา จะมี สมาธิก็การกระทำ การฟื้นฟูของเราขึ้นมา

แต่สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สัพเพ ธมมา อนตตตา มันไม่มีสิ่งใดคงที่ตายตัวขึ้นมา ทั้งสิ้น สิ่งที่เป็นขึ้นมาเป็นขึ้นมาเพราะความเพียร ความวิริยะ ความอดุสสาหะ แล้วมันต้องเป็น ความชอบธรรม ถ้าเป็นความชอบธรรมมันจะเข้าสู่สัมมาสมาธิ

ถ้าไม่มีความชอบธรรมมันจะเป็นภวังค์ มันจะเป็นสมาธิหัวตอ มันจะเป็นตอเลยนะ เออ! เออ! เออ! อยู่เนิ่นนะ ว่างๆ ว่างๆ มันหัวตอ นี่คือมิจฉา

โดยธรรมชาติของประจำโลกเป็นของคู่ ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ขาวหรือดำ แล้วความจริง อยู่ไหน

ถ้าความจริงๆ เราฝึกหัดขึ้นมาสิ แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาแล้วมันเห็นอวิชฺฐะ เห็นโลกเห็นอสงสาร เห็นทุกอย่าง อย่างเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ นะ ศักดิ์ธรรมนี้ยิ่งใหญ่แน่ เราเกิดมาทั้งชีวิตนี้ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราเกิดมาเราเป็นคน เรามีพ่อแม่ เรามีชาติมีตระกูล เรามีหน้าที่การงาน เราก็ทำของเราด้วยความชอบธรรม ด้วยเป็นธรรมาภิบาล เพื่อความปกติสุขของเราขึ้นมา

แล้วถ้ามันมีอำนาจวาสนาขึ้นมา ฝึกหัดปฏิบัติ ไปวัดไปวาขึ้นมา ฟังเทศน์ ฟังธรรมให้มันมีสติปัญญาขึ้นมา

ทำทานร้อยพันหนไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนึ่ง ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยพันหนไม่เท่ากับทำสมาธิสมาธิขึ้นมาได้หนึ่ง ทำสมาธิสมาธิร้อยพันหน

ไปวัดร้อยวัน เป็นพันวัน มีศีลบริสุทธิ์ดีกว่า มีศีลร้อยครั้ง พันครั้ง ทำสมาธิได้หนึ่งมีค่ามากกว่า แล้วมีค่ามากกว่าที่ไหนละ

มีค่ามากกว่าในจิตของตน เพราะจิตของตนปัจจุตัง สันทิภูริโก แต่เวลามันเป็นนะ “หลงพอ หลงพอ มันเป็นอะไรนะ หลงพอ มันคืออะไร” เวลาเป็นจริงกลับไม่รู้

สิ่งนี้มีคุณค่า มีคุณค่า เราไม่รู้เพราะมันไม่มีขายในท้องตลาด มันไม่มีมูลค่าที่จะวัดกันได้ว่ามันสูงมันต่ำแค่ไหน แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา ถึงไม่รู้แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์รู้ สิ่งนั้นมันจะเป็นประโยชน์กับใคร นั่นแหละพุทธะ นั่นแหละจิตของตน นั่นแหละที่จุดลงในครรภ์ ในไข่ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ แล้วเวียนว้ายตายเกิดในอวิชฺฐะ

สิ่งที่มีชีวิตต้องเกิดแล้วตายทั้งสิ้น ชีวิตหนึ่งถึงถ้ามีสติปัญญา ฟังธรรมๆ เพื่อหัวใจดวงนี้ ไง เพราะตั้งสติขึ้นมา

อายุเท่าไรแล้ว รู้จักใจของตนหรือไม่ รู้จักความเป็นจริงในชีวิตนี้หรือไม่ ถ้ารู้จักขึ้นมาจะมีคุณค่า

แต่ถ้าเป็นทางโลก เคารพบูชากัน อาวุโส ภัณฑะ เราก็เห็นด้วย มันเป็นเรื่องพิธี วัฒนธรรม สังคมร่วมเย็นเป็นสุข สมณะชีพราหมณ์ได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติ สังคมร่วมเย็นเป็นสุข เรามีโอกาสได้ทำหน้าที่การงาน เราแสวงหาเพื่อความสงบสุขใจ เราเกิดในประเทศอันสมควรใจ ประเทศของเรามีความร่วมเย็นเป็นสุขมากมายมหาศาล แต่เราก็คาดเราก็หมายไปกับการกระพือข่าวทางสังคม

เราไม่ไปเกี่ยวเรื่องอย่างนั้น ใครจะดี ใครจะชั่วเรื่องของเขา สาธุ เราจะทำคุณงามความดีของเรา ทำคุณงามความดีของเราไป ธรรมะย่อมชนะอธรรม ความเป็นธรรมเหนือยิ่งใหญ่ อธรรมไป

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถึงที่สุดแล้วหมดสิ้น แต่ธรรมะมันจะฝังหัวใจนี้ไป บุญกุศลจะฝังไว้ในดิน ฝังไว้ในภพในชาติ ฝังไว้ในจิตนี้ ถ้ามันเป็นบุญเป็นกุศล มันจะเกิดสติ เกิดปัญญา เกิดความรู้แจ้งในใจของตน เอวัง